

כץ, אברהם-דוד

אברהם-דוד (דב), בן נטי ושמואל-שלמה (סם), נולד ביום כ"ג בניסן תרצ"ט (12.4.1939) בבוקסבורג שבדרום-אפריקה, ועלה ארצה בשנת 1958. הוא למד בבית-הספר היסודי ובבית-הספר התיכון בעיר מולדתו, ובאוניברסיטה שבוואטסוטרסרנד – עברית, פילוסופיה, אנגלית, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. דוד היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות המתמטיקה וההיסטוריה. תשוקתו ללימודים הייתה עזה, והוא ביקש להרבות לדעת ולהבין בתחומים שונים. לכל עניין שנחשב בעיניו הקדיש ימים רבים כדי להעמיק בו. דוד נמנה עם חניכי תנועת "בני עקיבא" בדרום אפריקה, וברבות הימים היה לאחד מראשי מדריכיה ודבריה ומרכז התנועה ביוהנסבורג. הוא יזם את תכנית "השיעור השבועי" לכל חניך והגה את רעיון הקמת "ישיבת בני עקיבא". בישיבה זו, שראשיתה ארבעה תלמידים, לומדים כיום מאות בני-תורה. דוד היה ירא שמים, בן תורה גאה ביהדותו, המבקש לקרב את הבריות לאמונת ישראל ולתורת ישראל בדרכי נועם, בלא לכפות את דעתו. בשיחה ובמעשה ביקש להוכיח לכל, שאין כל קושי להיות יהודי מאמין ודבק בדיני התורה, על כל תג שבהם. אדרבא, דרך חיים זו, המדגישה את אהבת הבריות ואת אהבת השלום, מנחילה אך אושר למחזיקים בה. דוד היה איש-אמת, כן וישר-דרך. חברו כתב עליו, שהיה "כה מוסרי, עד שהיה קשה לו להשלים עם העובדה, שלא כולם מתנהגים ביושר ובאורח מוסרי". הוא היה אוהב אדם, אוזנו קשובה לכל, ונכון היה לשמוע יותר מאשר להשמיע. הוא מיעט לספר על עצמו ולא חשף את עולמו הפנימי, כמו לא רצה להטיל על הזולת את מעמסת בעיותיו האישיות. טוב-לב היה ונדיב-רוח. עוד בימי נעוריו היה מחלק בין עניי עירו השחורים את דמי הכיס שקיבל מהוריו. נכונותו לסייע לזולת ולחוש לעזרתו ברוח טובה, הייתה לשם דבר בקרב חבריו. ענייני הציבור וענייני הפרט היו בראש מעייניו והוא הקדיש להם הרבה מכוחו וממרצו. בכל אדם ביקש לראות את נקודות האור ואת החיוב שבו. מעודו לא דן אדם לכף חובה, לא סנט ולא עלב בו, ורחק מלשון הרע ומדברי רכיל. היו בו אורך-רוח וסובלנות. הוא היה נעים-סבר וקשה לכעוס, אוהב שלום ורודף שלום, סלחן וותרן. איש פשרות היה וידע לגשר בין השקפות מנוגדות. הוא ביקש לשכנע את ידידיו, אך לא לכפות את דעתו. רק עם עצמו לא ידע להתפשר; שוב ושוב היה מעמיק ומנתח את דרכו. תמיד ביקש לשמש דוגמה אישית ומופת בהתנהגותו. צנוע היה, עניו ונחבא אל הכלים, לא רדף מותרות, וערכים חומריים לא נחשבו בעיניו. דוד היה איש רעים נעים-שיחה. ידידיו אהבוהו מאוד ורחשו לו כבוד רב. היה לו חוש הומור מצוין והוא הצטיין בחידודי לשון, בחיבור חרוזים משעשעים ובמעשי ליצנות וחקיינות. דוד היה מסודר, דייקן, זריז, מאורגן ושיטתי בעשייתו.

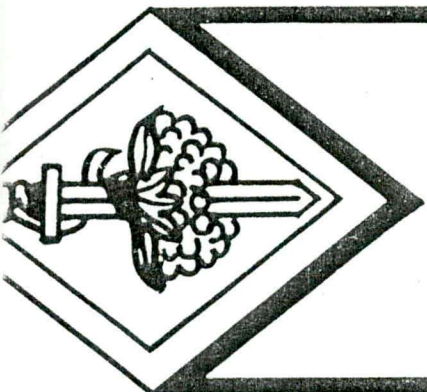
דוד גויס לצה"ל בסוף יוני 1960, והתנדב לנח"ל, במסגרת גרעין בקבוצת שלוחות. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, וכל שהוטל עליו מילא בנאמנות רבה. חבריו ביחידה אהבוהו מאוד. מפקדו מספר עליו: "מצב רוחו העליון, האופטימיות המופלאה שלו, ומעל לכל בת-צחוקו, השרו אווירה טובה ונינוחה על

כולנו". על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בשנת 1961 נשא לאישה את חברתו אסתר.

לאחר ששוחרר משירות סדיר המשיך בלימודיו בישיבת "כרם ביבנה" ובאוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים לסוציולוגיה ולחינוך לתואר הראשון ולתואר השני. על אף תנאי המגורים הקשים בתקופה שלמד בישיבת "כרם ביבנה", הגיע שם להישגים שנשתבחו בהם בפי רבותיו: "הוא היה חריף ופיקח מקשה קושיות מצוינות ומתריך היטב". באוניברסיטה העברית שימש עוזר הוראה במחלקה לסוציולוגיה והשתתף בעריכת שני מחקרים: "סטודנטים אמריקנים בישראל" ו"ישראלים ויהודים – רציפות הזהות". הוא היה מדריך בסמינריונים של המחלקה ושל בית-הספר לעבודה סוציאלית. מורהו כתב עליו: "תמיד יכולתי לסמוך על מהימנותו ועל חוש האחריות שלו. היו בו פשטות, יושר ונועם הליכות". במסגרת עבודתו ב"מכון למחקר חברתי שימושי" פרסם עבודות מחקר אחדות בתחום הפסיכולוגיה החברתית. עיקרם מוקדש להיבטים השונים של נושאי העלייה והקליטה, תחום שהיה קרוב לו. בנושא זה אף הרצה באוזני חניכי "המכון למדריכי חוץ-לארץ" ובאוזני מנהלי מרכזי קליטה. שבועות אחדים לפני שפרצה מלחמת יום-הכיפורים הגיש לעיון את טיוטת עבודת הדוקטורט שלו בנושא "ציפיות, מציאות והסתגלותם של עולים". כשפרצה מלחמת יום-הכיפורים היה דוד במוצב "כתובה" בסיני, מדרום לפורט-סעיד. כעשרים שעות רצופות לחמו חיילי המעוז בניסיון לבלום את המצרים שחצו את תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לפני הצהריים, פגע פגז של טנק מצרי בעמדתו של דוד ופצע אותו אנושות. מאמצי החובשים להצילו עלו בתוהו והוא מת מפצעיו, כששפתיו ממלמלות "שמע ישראל". תחילה הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין בהר-הרצל. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב-טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "למרות הסתערות כוחות אויב עדיפים, לחם דוד בגבורה רבה, חשף את גופו לאש, והמשיך ללחום מעמדתו, תוך כדי דיווח שוטף למפקדו, עד אשר נפגע".

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו בשם "יהודי, אדם וסוציולוג", ובו דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים; האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור ספר לזכר בוגריה שנפלו במלחמה, ודוד בתוכם.

רב"ט

בן אברהם דוד ז"ל
 בן שמואל שלמה ונטי
 נולד בדרום-אפריקה, 1939
 עלה לישראל בשנת 1958
 נפל במעוז כתובה
 ליד תעלת-סואץ
 הניח אשה — אסתר
 ושלוש בנות — יהודית, חנה ושירי

